

PARDOEN

Hugo Lambrechts-Augustijns

Guido Gezelle schreef een prachtig gedicht ter ere van Maria:

't Pardoent en op de klokke slaat
Gods engel, in een wolkgewaad.

Ave Maria ...

't Pardoent, uw tale ik wel bevroê,
en 'k stem in 't woord des Heeren toe.

Ave Maria ...

't Pardoent, en 't Vleesschgeworden Woord
bij arme liën te huis behoort.

Ave Maria ...

Van Dale omschrijft 'pardoen' als het angelus-gebed. In Zuid-Nederland is 'Pardoenen' een onovergankelijk werkwoord en 'het pardoent' betekent: het angelusklokje klept. Guido Gezelle heeft hier *pardoenen* in deze betekenis gebruikt, want het angelus-gebed is de dankzegging om de menswording van Jezus Christus. Pardoen heeft echter meerdere betekenissen.

Pardoen (paerdoen, perdoen, pardon) komt van het Oud-franse *pardon*, wat een afleiding is van *pardonner* en het Middel-latijnse *perdonare*, dit is *wegschenken*, vooral "zijn rechtmatige toorn over hetgeen iemand jegens ons heeft misdreven". Het Middelnederlandse woord voor 'pardoen' is *aflaat*.

Pardoen betekent dus 'vergeving, vergiffenis van zonden'. Jezus zei: "*Vader, ghef hem pardoen, sine weten niet wat si mesdoen.*" (Rymbybel van Jacob van Maerlant, 26435)

Het is de kwijtschelding van kerkelijke straffen, door de kerkelijke overheid verleent aan de zondaren na de vergiving van hun zonden. Een *pardoenkerk* is een kerk waar een pardoen of aflaat te verdienen is. De paus of de bisschoppen verleenden pardoen aan hen die ter gelegenheid van het jaarfeest der wijding zich naar deze of gene kerk begaven. Ook in de jubeljaren, oorspronkelijk de eeuwjarren (ingesteld door Bonifacius VIII), later ook de halve-eeuwjarren (Clemens VI) werd door de pausen op grote schaal pardoen gegeven. In navolging van Rome gaven ook verschillende bisschopssteden en kloosters een pardoen.

"*Ghi sult an hoghen aflate delen, ende an al dat pardoen ... dat ic in u scoen sal bejaghen over see* (door mijn bedevaart naar het Heilige Land). (Vanden Vos Reinarde, I, 2916)

Gelijk in het Frans, heeft aflaat en pardoen ook de betekenis van *kruistocht* aangenomen.

"*Hi was met Godevaerde van Bulyoen in dat heileghe paerdoen, dat men wan over mere.*"

De kruistochten tussen 1095 en 1271 hadden de bedoeling het Heilige Land te bevrijden. Een belangrijk kenmerk is dat de kruisvaarders een aflaat of pardon ontvingen. Aanvankelijk werd de term 'kruistocht' niet gebruikt, hoewel sprake was van 'ridders van het kruis' of 'ridders van Christus'. De kruisvaarders zagen zichzelf vooral als pelgrims.

Een Groot Pardon is een bedevaartprocessie die vooral in sommige plaatsen in Bretagne wordt gehouden tijdens de herdenking van de plaatselijke heiligen. Op hun herdenkingsdata wordt dan vergiffenis (pardon) gevraagd, een wens gedaan of een gelofte vervuld.

Een '*pardoendach*' is de dag waarop een pardoen of aflaat kan verkregen worden. "*De drye vryndaghen van de vastene doet men telcker reyse een sermoen ende een messe, want tzijn pardoendaeghen.*" (Glossaire flamand de l'Inventaire des Archives de Bruges, de L.Gilliodts-van Severen, par E. Gailliard, Bruges, 1879-1882).